

**INSTRUKCJA O PRZYGOTOWANIU
DO PIERWSZEJ SPOWIEDZI I KOMUNII ŚWIĘTEJ
W ARCHIDIECEZJI ŁÓDZKIEJ**

Wprowadzenie teologiczno-pastoralne

1. „Kościół żyje dzięki Eucharystii. Ta prawda wyraża nie tylko codzienne doświadczenie wiary, ale zawiera w sobie istotę tajemnicy Kościoła” (Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*).
2. Eucharystia jest źródłem i pokarmem codziennego nawrócenia i pokuty, ponieważ w niej uobecnia się ofiara Chrystusa, która pojednała nas z Bogiem. Jest ona „sercem” Kościoła (por. papież Franciszek, Homilia podczas Mszy św., Dom Świętej Marty, 10 lutego 2014 r.), ona karmi i umacnia tych, którzy żyją życiem Chrystusa; jest środkiem zaradczym uwalniającym nas od grzechów powszednich i zachowującym od grzechów śmiertelnych (KKK 1436).
3. Przyjmowanie Komunii świętej podtrzymuje, pogłębia i odnawia życie łaski otrzymane na chrzcie. Eucharystia jest źródłem i zarazem szczytem całego życia chrześcijańskiego. Inne sakramenty wiążą się z nią i do niej zmierzają (por. KKK 1392; KL 47; KK 11).
4. Celem przygotowania do sakramentu pokuty i pojednania oraz I Komunii świętej jest doprowadzenie do przyjęcia ich z wiarą. W tym przygotowaniu ważny jest przekaz prawdy o obecności żywego Boga w znakach sakramentalnych oraz prawdy o tym, że każdy „człowiek potrzebuje Eucharystii, aby mógł żyć na wieki tym życiem, które jest z Boga samego” (Jan Paweł II, Homilia wygłoszona w Łodzi, 13 czerwca 1987 r.).
5. Dziecko przygotowujące się do przyjęcia tych sakramentów ma poznać osobę Jezusa Chrystusa jako Zbawiciela i zaprzyjaźnić się z Nim oraz uświadomić sobie, że należy do wspólnoty Kościoła. Dziecko stosownie do swoich możliwości ma dostrzec, jak wielkim darem jest łaska Boża, zrozumieć grzech jako sprzeniewierzenie się Bożej miłości oraz pragnąć z wiarą i pobożnością przyjąć Ciało Chrystusa (por. KPK, kan. 913 § 1).

Wskazania ogólne

1. Przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej odbywa się równolegle w rodzinie, w parafii i w szkole.
2. Zgodnie z Kodeksem Prawa Kanonicznego, dzieci mogą być dopuszczone do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej, „gdy posiadają wystarczające rozeznanie i są [do tego] dokładnie przygotowane” (kan. 913 § 1). Z zasady są to dzieci III klasy szkoły podstawowej.
3. Przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej rozpoczyna się w parafii zamieszkania rodziców lub prawnych opiekunów po zapisaniu dziecka dokonany przez jednego z nich. Od tej zasady mogą być wyjątki, gdy wymaga tego dobro duchowe dziecka. Rozeznanie w tej sprawie dokonuje proboszcz parafii, w której ma odbywać się przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej.
4. Zapisu dokonuje się od maja do czerwca (czyli pod koniec II klasy szkoły podstawowej), najpóźniej we wrześniu, czyli na początku roku szkolnego III klasy.
5. Odpowiedzialny za organizowanie i przebieg spotkań w parafii przygotowujących do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej jest proboszcz, który może to zadanie wypełniać osobiście lub poprzez upoważnioną osobę (wikariusz, katecheta, animatorzy).
6. Między katechezą w szkole i spotkaniami w parafii powinna istnieć ścisła korelacja. Z tej racji konieczne jest, aby proboszcz, katecheta lub osoba upoważniona przez niego do prowadzenia tych spotkań nie tylko znała program katechezy w szkole, ale starała się go pogłębić i uzupełnić, uwzględniając wymiar eklezjalno-liturgiczny oraz duszpastersko-parafialny życia rodziców, chrzestnych i dziecka.
7. Czas przygotowania w parafii do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej trwa minimum rok. Częstotliwość spotkań i ich tematykę określa proboszcz lub osoba upoważniona przez niego do tego zadania. Spotkania te mają przede wszystkim charakter formacyjny. Ich tematyka winna być dostosowana do osób, które w nich uczestniczą (rodzice, chrzestni, dzieci). Sprawy organizacyjne winny być omawiane na odrębnych spotkaniach, także próby przed uroczystością powinny odbywać się w innym czasie.

8. W przygotowaniu dzieci do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej powinni uczestniczyć także ich chrzestni, gdyż – na mocy funkcji pełnionej przez nich w czasie chrztu świętego – zobowiązali się do wspomagania rodziców w obowiązku wychowania dzieci w wierze.

Wskazania szczegółowe

1. Właściwe przygotowanie dziecka do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej ma zasadnicze znaczenie do pobudzenia i pogłębienia życia religijnego zarówno dzieci, jak i ich rodzin. Istotne jest uwzględnienie wprowadzenia ich w życie wspólnoty parafialnej oraz regularne spełnianie praktyk religijnych.
2. Na pierwszym spotkaniu należy poinformować rodziców lub prawnych opiekunów, że w terminie najpóźniej do końca I półrocza bieżącego roku szkolnego winni dostarczyć świadectwo chrztu świętego dziecka. W przypadku dzieci nieochrzczonych proboszcz powinien zaproponować ich rodzicom lub prawnym opiekunom właściwą formę przygotowania do chrztu świętego i udzielić tego sakramentu odpowiednio wcześniej przed I Komunią świętą.
3. W przypadku dziecka, które ma indywidualny tok kształcenia, proboszcz lub osoba upoważniona przez niego do tego zadania, winna uzgodnić z rodzicami lub prawnym opiekunem przebieg przygotowania do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej.
4. Szczególnej troski wymaga przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej dzieci ze szkół specjalnych i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych. Wobec tych dzieci należy stosować minimalne kryteria dopuszczające do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej. Za przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej tych dzieci, ich rodziców (prawnych opiekunów) i chrzestnych odpowiedzialny jest proboszcz parafii, na terenie której znajduje się szkoła specjalna lub specjalny ośrodek wychowawczy, w porozumieniu z osobą odpowiedzialną w Archidiecezji za dany sektor duszpasterstwa specjalistycznego.
5. Przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej dzieci przebywających poza granicami kraju, których rodzice lub prawni opiekunowie pragną, aby przystąpiły one do pierwszej spowie-

dzi i Komunii świętej w ich rodzinnej parafii, winno odbywać się w kraju ich zamieszkania. Proboszcz rodzinnej parafii ma obowiązek żądać od rodziców potwierdzenia na piśmie faktu przygotowania wydanego przez proboszcza parafii ich zamieszkania zagranicą.

6. Proboszcz na pierwszym spotkaniu w parafii powinien poinformować rodziców lub prawnych opiekunów o warunkach, jakie oni, dzieci i chrzestni powinni spełnić, aby ich dziecko mogło być dopuszczone do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej.
7. Dzieci przygotowujące się do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej, a także ich rodzice lub prawni opiekunowie powinny raz w miesiącu uczestniczyć w spotkaniach formacyjnych w parafii. Spotkania te ze względu na poruszaną tematykę należy organizować osobno dla dzieci oraz dla ich rodziców. Jeśli warunki na to pozwalają, mogą się one odbywać równocześnie, np. po niedzielnej Mszy św., lecz w oddzielnych pomieszczeniach. Zaleca się, aby w tych spotkaniach wykorzystać materiały opracowane przez „Domowy Kościół” Archidiecezji Łódzkiej.
8. Podczas spotkań formacyjnych powinno się przedstawić konkretne propozycje odnośnie do zaangażowania dzieci i ich rodziców (prawnych opiekunów) w życie wspólnoty parafialnej tak, aby to wydarzenie było okazją do ożywienia ich odpowiedzialności za tę wspólnotę.
9. Należy zadbać, aby w parafii miejsca pierwszej spowiedzi i Komunii świętej dzieci odbyło się przynajmniej jedno spotkanie formacyjne dla ich chrzestnych. Przy tej okazji można zachęcić chrzestnych do złożenia jakiegoś duchowego daru w intencji ich chrześniaków.
10. Wielką pomocą w dobrym przygotowaniu dzieci, ich rodziców (prawnych opiekunów) i chrzestnych do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej mogą być różnego rodzaju warsztaty prowadzone w małych grupach oraz wspólne wyjazdy (np. do wybranego sanktuarium naszej Archidiecezji) i dni skupienia.
11. Zachęca się, aby dzieci przystąpiły do pierwszej Komunii świętej w jednolitych strojach: dziewczynki w jednolitych sukienkach czy albach, chłopcy w komżach lub albach. Jednolitość strojów pomoże zapobiec podkreślaniu różnic w zakresie zamożności rodzin i w pewnym stopniu przyczyni się do zapobiegania coraz większe-

mu zeświecczeniu tej uroczystości. Propozycja ujednolicenia strojów powinna być przedstawiona i uzasadniona z wyczuciem i delikatnością na jednym z pierwszych spotkań w parafii.

12. Decyzję o dopuszczeniu dziecka do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej podejmuje proboszcz na podstawie opinii katechety oraz rozeznając, czy przez rodziców (prawnych opiekunów), ich dzieci i chrzestnych zostały spełnione warunki, o których zostali poinformowani na pierwszym spotkaniu w parafii.
13. Zachęca się do organizowania w parafii rocznicy I Komunii świętej poprzedzonej spowiedzią w czasie nabożeństwa pokutnego.
14. Na mocy dekretu św. Piusa X *Quamsingulari* z 8 sierpnia 1910 r., istnieje możliwość tzw. wczesnej Komunii świętej. Na jego podstawie do tego sakramentu można dopuszczać dziecko w takim wieku, „gdy zaczyna [ono] rozumować”.

Dziecko może przystąpić do wczesnej Komunii świętej, jeśli są spełnione następujące warunki: jego rodzice winni być związani sakramentalnym węzłem małżeńskim i odznaczać się żywą wiarą, gdyż w ten sposób dają pewność, że należycie troszczą się o życie religijno-moralne swojej rodziny.

Przed podjęciem decyzji o dopuszczeniu dziecka do wczesnej Komunii świętej proboszcz powinien przeprowadzić z nim rozmowę w obecności rodziców, aby rozeznąć, czy jest ono odpowiednio dojrzałe i przygotowane do przyjęcia tego sakramentu.

15. Instrukcja wchodzi w życie 1 września 2018 r.

Kanclerz Kurii
ks. prałat *Zbigniew Tracz*

✠ *Grzegorz Ryś*
Arcybiskup Metropolita Łódzki

Łódź, 10 sierpnia 2018 r.

Święto św. Wawrzyńca, Diakona i Męczennika

Abp-1.1-..../2018

INSTRUKCJA O PRZYGOTOWANIU DO SAKRAMENTU BIERZMOWANIA W ARCHIDIECEZJI ŁÓDZKIEJ

Wprowadzenie teologiczno-pastoralne

1. Sakrament bierzmowania jest jednym z sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego. Z tego powodu przygotowanie do bierzmowania powinno uwzględniać jedność z sakramentami chrztu i Eucharystii (OB 1; KKK 1285). Ponieważ sakrament bierzmowania jest koniecznym dopełnieniem sakramentu chrztu (LG 11; OB 2, KKK 1285), dlatego każdy ochrzczony może i powinien przyjąć ten sakrament (por. KKK 1306).
2. Sakrament ten nazywa się „bierzmowaniem” (*confirmatio*), ponieważ utwierdza chrzest i umacnia jego łaskę (por. KKK 1289), oraz „chrzmacją”, ponieważ otrzymujemy Ducha poprzez namaszczenie *krzyżmem* – olejem zmieszanym z balsamem konsekrowanym przez biskupa. Termin ten odwołuje do „Chrystusa”, namaszczonego Duchem Świętym (papież Franciszek, Katecheza wygłoszona podczas audiencji generalnej, 23 maja 2018 r.).
3. Sakrament bierzmowania udziela przyjmującemu daru samego Ducha Świętego, głębiej zakorzenia go w Bożym synostwie, ściślej jednoczy z Chrystusem, udoskonala jego więź z Kościołem, udziela mu specjalnej mocy Ducha Świętego do szerzenia wiary, jej obrony słowem i czynem, a także do mężnego wyznawania imienia Chrystusa oraz do tego, by nigdy nie wstydził się Krzyża (por. KKK 1285; 1303).
4. Bierzmowanie wyciska w duszy niezniszczalny znak, *znamię*, pieczęć Ducha Świętego, która jest symbolem całkowitej przynależności do Chrystusa i trwałego oddania się na Jego służbę (por. KKK 1304).
5. Przygotowanie do sakramentu bierzmowania ma na celu doprowadzenie kandydata do „głębszego zjednoczenia z Chrystusem, do większej zażyłości z Duchem Świętym, Jego działaniami, darami, natchnieniami, aby [...] lepiej podjąć apostolską odpowiedzialność” (KKK 1309). Jego celem jest także wychowanie do „przynależno-

ści do Kościoła Jezusa Chrystusa, zarówno do Kościoła powszechnego, jak i wspólnoty parafialnej” (KKK 1309).

Wskazania ogólne

1. Paralelnie do katechezy w szkole należy w parafii przygotowywać młodzież do przyjęcia sakramentu bierzmowania poprzez różne formy spotkań formacyjnych. Przygotowanie to powinno trwać trzy lata. Trzeci rok powinien służyć pogłębieniu formacji duchowej kandydatów do bierzmowania.
2. Jeśli w parafii sakrament bierzmowania jest udzielany co roku, powinna do niego przystępować młodzież I klas szkół ponadpodstawowych. W innych przypadkach można dopuszczać do bierzmowania także młodzież z VIII klas szkoły podstawowej z zachowaniem zasady trzyletniego przygotowania do przyjęcia tego sakramentu.
3. Odpowiedzialny za przygotowanie młodzieży do przyjęcia sakramentu bierzmowania jest proboszcz lub osoba przez niego upoważniona (wikariusz, katecheta, animatorzy).
4. Między katechezą w szkole i spotkaniami formacyjnymi w parafii powinna istnieć ścisła korelacja. Dlatego osoba prowadząca te spotkania nie tylko powinna znać program katechezy w szkole, ale uzupełnić go, uwzględniając wymiar eklezjalno-liturgiczny oraz duszpastersko-parafialny życia młodzieży, ich rodziców i świadków.
5. Spotkania formacyjne powinny odbywać się nie tylko z udziałem wszystkich kandydatów, ale także w małych grupach, liczących od 10 do 12 osób, prowadzonych przez animatorów.
6. Spotkania przygotowujące do sakramentu bierzmowania odbywają się po wcześniejszym zapisaniu się kandydata zasadniczo w parafii jego zamieszkania. Jeśli zachodzi słuszna przyczyna, może się to dokonać w innej parafii. Rozeznania w tej sprawie dokonuje proboszcz parafii, do której zgłasza się kandydat.
7. Zapisu dokonuje się najwcześniej w VI klasie szkoły podstawowej. W chwili zapisu kandydat informuje, kto będzie pełnić funkcję świadka.
8. Zgodnie z *Wprowadzeniem ogólnym do Obrzędu bierzmowania* bierzmowanemu, zwykle towarzyszy świadek, który przygoto-

wuje go do przyjęcia tego sakramentu, a potem pomaga w wiernym wypełnianiu przyrzeczeń złożonych na chrzcie świętym (por. nr 5). Z tej racji wypada, aby tę funkcję pełnił ktoś z chrzestnych bierzmowanego. Nie wyklucza się jednak możliwości wybrania osobnego świadka bierzmowania. Tę funkcję może pełnić także jedno z rodziców bierzmowanego (por. tamże).

9. Zgodnie z kanonem 893 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego zadanie świadka może spełniać ten, kto: ukończył 16 lat, chyba że biskup diecezjalny określił inny wiek albo proboszcz lub szafarz jest zdania, że słuszna przyczyna zaleca dopuszczenie wyjątku, świadek jest katolikiem, bierzmowanym i przyjął już sakrament Najświętszej Eucharystii oraz prowadzi życie zgodne z wiarą i odpowiadające funkcji, jaką ma pełnić; jest wolny od jakiegokolwiek kary kanonicznej, wymierzonej lub deklarowanej zgodnie z prawem.
10. W celu podkreślenia jedności sakramentu bierzmowania z chrztem świętym, powinno zachęcać się kandydata, aby zachował imię chrzcielne. Jeśli nie ma on świętego patrona z chrztu albo chce wybrać innego patrona, powinno być to imię osoby uznanej przez Kościół za błogosławioną lub świętą.
11. Spośród 30 spotkań formacyjnych, przewidzianych jako minimalny wymiar przygotowania bezpośredniego do bierzmowania, 5 z nich powinno stanowić celebracje liturgiczne, będące odpowiedzią na usłyszane orędzie. W celu jego głębszego odczytania, podczas celebracji młodzież powinna przyjmując odpowiedni znak, np. Ewangelię, krzyż, obraz, katechizm dla młodych, modlitewnik itp. jako pogłębienie przeżyciowego wymiaru celebracji.
12. W ciągu całego cyklu przygotowań powinno się odbyć przynajmniej 5 spotkań z rodzicami i świadkami kandydatów do bierzmowania.
13. Zgodnie z *Wprowadzeniem ogólnym do Obrzędu bierzmowania*, należy zadbać o to, aby te obrzędy miały charakter świąteczny i uroczysty ze względu na ich znaczenie dla wspólnoty parafialnej. Dlatego na tę uroczystość należy zaprosić wszystkich parafian (nr 4).

Wskazania szczegółowe

1. Kandydaci do bierzmowania są zobowiązani do uczestniczenia raz w miesiącu w spotkaniach formacyjnych organizowanych w parafii oraz w comiesięcznej Mszy św., przed którą daje się im okazję do spowiedzi.
2. Spotkania formacyjne w parafii, oprócz pogłębienia przygotowania katechetycznego i liturgicznego, mają służyć wypracowaniu u młodzieży bardziej dojrzałej postawy religijno-moralnej i apostołskiej, która zakłada przyjęcie tego sakramentu. Z tej racji kandydaci do bierzmowania powinni być zachęceni do aktywnego włączania się z życie swojej parafii (np. działalność charytatywna, wolontariat, troska o czystość i wystrój kościoła, pomoc w organizowaniu wydarzeń o charakterze religijno-kulturalnym, por. *Wskazania Episkopatu Polski dotyczące przygotowania do przyjęcia sakramentu bierzmowania*, nr 33).
3. W tym celu zaleca się korzystanie z materiałów katechetycznych dla kandydatów do bierzmowania Wydawnictwa św. Wojciecha.
4. Bezpośrednio przed przyjęciem bierzmowania zachęca się do zorganizowania dnia skupienia, połączonego z sakramentem pokuty i pojednania. Jeśli pozwalają na to lokalne uwarunkowania, warto zorganizować dla kandydatów rekolekcje wyjazdowe.
5. Należy zachęcić rodziców, rodzeństwo i najbliższych krewnych bierzmowanych, aby z okazji ich bierzmowania w pełni uczestniczyli we Mszy św., podczas której sprawowany jest ten sakrament. Jest godne polecenia, aby po tej uroczystości odbyło się skromne spotkanie w gronie rodzinnym.
6. Przed i po przyjęciu sakramentu bierzmowania winno się zachęcać młodzież do udziału w takich ogólnodiecezjalnych spotkaniach, jak np.: Marsz dla Jezusa w Niedzielę Palmową lub w dniu ewangelizacyjnym organizowanym w czerwcu każdego roku przez Wydział Duszpasterstwa Młodzieży Kurii Metropolitalnej Łódzkiej.
7. Zaleca się obchodzenie w parafii rocznicy przyjęcia sakramentu bierzmowania.

8. Po przyjęciu tego sakramentu należy organizować w parafii comiesięczne spotkania z młodzieżą, mające charakter katechezy mistagogicznej i proponować jej konkretne zadania apostołskie do wykonania. Wymiar mistagogiczny powinien być zrealizowany na trzech płaszczyznach: celebracyjnej, misteryjnej i egzystencjalnej. Na pierwszej z nich powinny być omówione obrzędy liturgiczne: czynności, gesty, postawy, znaki i teksty formuł. Na płaszczyźnie misteryjnej powinno być omawiane znaczenie teologiczne sakramentów inicjacji chrześcijańskiej oraz poszczególnych obrzędów. Płaszczyzna egzystencjalna powinna ukazywać konkretne przełożenie udziału w liturgii na życie chrześcijańskie tak, aby przyczynić się do utrwalenia u bierzmowanego postawy świadka i apostoła Chrystusa.
9. Instrukcja wchodzi w życie 1 września 2018 r.

Kanclerz Kurii
ks. prałat *Zbigniew Tracz*

✠ *Grzegorz Ryś*
Arcybiskup Metropolita Łódzki

Łódź, 10 sierpnia 2018 r.
Święto św. Wawrzyńca, Diakona i Męczennika
Abp-1.1-..../2018

INSTRUKCJA W SPRAWIE USTANAWIANIA I FORMACJI NADZWYCZAJNYCH SZAFARZY KOMUNII ŚWIĘTEJ

Wprowadzenie

Kościół jest wspólnotą, w której każdy wierny powinien czynnie współdziałać z Chrystusem w dziele zbawienia (por. CL 55). Cały Lud Boży, dzięki sakramentom chrztu i bierzmowania stanowi „święte kapłaństwo” (1 P 2, 5), zwane kapłaństwem powszechnym lub wspólnym. Chrześcijanie świeccy, wcieleni przez chrzest w Chrystusa, sprawują właściwe całemu Ludowi Bożemu posłannictwo w Kościele i w świecie (por. KK 31) i na mocy sakramentu chrztu uczestniczą w kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa.

Kodeks Prawa Kanonicznego określa szczegółowo miejsce świeckich w potrójnej posłudze Kościoła: w nauczaniu, uświęcaniu i pasterzowaniu. Posługę uświęcania wypełnia Kościół przez głoszenie słowa Bożego i sprawowanie sakramentów. W posłudze tej wierni mają własny udział, czynnie uczestnicząc na swój sposób w nabożeństwach, zwłaszcza w Eucharystii (por. kan. 835 § 4 KPK). Oprócz posług lektora, kantora, organisty, scholi i ministrantów, „tam, gdzie to doradza konieczność Kościoła, z braku szafarzy, także świeccy, chociażby nie byli lektorami lub akolitami, mogą wykonywać pewne obowiązki w ich zastępstwie, a także rozdzielać Komunię świętą, zgodnie z przepisami prawa” (kan. 230 § 3 KPK). Dokument Kongregacji Kultu Bożego, wprowadzający posługę nadzwyczajnych szafarzy udzielania Komunii świętej, uzasadnia to postanowienie duchowym dobrem i prawdziwą koniecznością (por. Instrukcja *Immensae caritatis*, I). Posługę tę sprawują oni nieodpłatnie. Częsta Komunia święta jest bezcennym dobrem duchowym wiernych. Dlatego liczni wierni regularnie przystępują do Eucharystii. Z tego też względu w wielu parafiach staje się niezbędną pomocą w zanoszeniu Komunii świętej chorym i osobom w podeszłym wieku, przebywającym w domach prywatnych, w szpitalach i w zakładach pomocy społecznej, a także w rozdzielaniu Komunii świętej podczas Mszy św., zwłaszcza w niedziele i święta, „gdy liczba wiernych przystępujących do Stołu Pańskiego jest bardzo wielka, przez co sprawowanie Mszy św. zbytby się przedłużyło”, a także, gdy brak zwyczajnych szafarzy (kapłana lub diakona) oraz gdy spełnienie tej posługi „utrudnia im choroba, podeszły wiek lub duszpasterskie obowiązki” (*Komunia święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą*, nr 17). Niniejsza Instrukcja uwzględnia *Postanowienie Konferencji Episkopatu Polski odnośnie do nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej* z 2 maja 1990 r., *Instrukcję Konferencji Episkopatu w spra-*

wie formacji i sposobu wykonywania posługi nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej z 22 czerwca 1991 r., stanowi ponadto normy wykonawcze do art. 231 Statutów III Synodu Archidiecezji Łódzkiej.

Warunki wyboru kandydata

1. Nadzwyczajnymi szafarzami Komunii świętej mogą być mężczyźni w wieku od 35 do 65 lat. W szczególnych przypadkach Arcybiskup Łódzki może zezwolić, aby tę funkcję wypełniały osoby poniżej 35. lub powyżej 65. roku życia
2. Kandydat do podjęcia tej posługi powinien odznaczać się następującymi przymiotami:
  - a) wyróżniać się dojrzałością w wierze, a zwłaszcza zdrową pobożnością eucharystyczną i bardziej intensywnym życiem sakramentalnym;
  - b) odznaczać się wzorowym życiem moralnym i solidnością w życiu zawodowym, małżeńskim, rodzinnym i sąsiedzkim;
  - c) posiadać odpowiednie kwalifikacje intelektualne, przynajmniej średnie wykształcenie;
  - d) aktywnie uczestniczyć w życiu swojej wspólnoty parafialnej i cieszyć się poważaniem duchowieństwa i wiernych świeckich;
  - e) odznaczać się odpowiednią sprawnością psychiczną i fizyczną, a także innymi pozytywnymi cechami charakteru, jak otwarta i służebna postawa wobec drugich, serdeczność i łatwość nawiązania kontaktu z osobami chorymi i w podeszłym wieku;
  - f) wykazywać ducha apostołskiego;
  - g) przejść odpowiednią formację.
3. Liczbę nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej w danej parafii należy dostosować do konkretnych potrzeb roztropnie rozeznaczonych przez miejscowego proboszcza.
4. Kandydat do posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej powinien uzyskać aprobatę własnego proboszcza, który w tej sprawie może zasięgnąć opinii rady parafialnej.

Formacja kandydata

5. Posługa nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej wymaga odpowiedniego przygotowania, dlatego przed otrzymaniem upoważnienia kandydat jest zobowiązany przejść odpowiednią formację.

6. Nad właściwym przebiegiem formacji – wedle programu formacyjnego zatwierdzonego przez Arcybiskupa Łódzkiego – czuwa Archidiecezjalna Komisja ds. Liturgii i Muzyki Kościelnej.
7. Formację kandydat kończy egzaminem pisemnym z teorii i ustnym z praktyki udzielania Komunii świętej podczas Mszy św. i zanoszenia jej chorym oraz osobom w podeszłym wieku.
8. Koszty związane z uczestnictwem w formacji i w innych spotkaniach modlitewnych ponosi parafia własna kandydata.

Warunki uzyskania upoważnienia do pełnienia posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej

9. W oparciu o obowiązujące prawo kanoniczne tylko biskup diecezjalny może upoważnić odpowiednio przygotowanego kandydata do posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej (por. kan. 910 i 230 KPK).
10. W wypadku uzasadnionej konieczności proboszcz parafii lub rektor kościoła powinien zwrócić się z pisemną prośbą do Arcybiskupa Łódzkiego o upoważnienie kandydata do pełnienia posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej. Prośba powinna zawierać:
  - a) nazwisko i imię, wiek, stan cywilny, wykształcenie i pełniony zawód kandydata;
  - b) uzasadnienie prośby;
  - c) opinię proboszcza własnego (rektora kościoła);
  - d) w załączeniu zaświadczenie o odbytej formacji.
11. Dwa pierwsze upoważnienia udzielane są zasadniczo na jeden rok, następne na dwa, kolejne na trzy lata.
12. Błogosławieństwo na pełnienie posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej udzielone jest podczas specjalnego obrzędu liturgicznego.
13. Przed każdorazowym przedłużeniem upoważnienia, na miesiąc przed upływem terminu ważności, wymagana jest nowa prośba proboszcza lub rektora kościoła z załączonym poświadczeniem o odbytych dniach skupienia lub rekolekcjach. Do prośby o przedłużenie należy również dołączyć dekret upoważniający, wydany przez Arcybiskupa Łódzkiego, celu dokonania adnotacji o przedłużeniu.
14. Upoważnienie udzielone przez Arcybiskupa Łódzkiego z ważnych powodów może być przez niego uchylone.

Wprowadzenie upoważnionego do posługi we wspólnocie parafialnej

15. Posługa nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej wypełniana jest w konkretnej wspólnocie parafialnej, dlatego wprowadzenie do tej posługi winno odbywać się w kościele parafialnym lub kościele rektoralnym danego kandydata.
16. Posługa nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej jest zasadniczo wypełniana we wspólnocie parafialnej, w której on mieszka. Może być ona wypełniana także w innej parafii, jeśli o to nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej poprosi miejscowy proboszcz lub rektor kościoła.
17. Wprowadzenie do służby liturgicznej nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej powinno być proste, należy zatem unikać przesady i tworzenia pozorów „święceń”. Proboszcz lub rektor kościoła przedstawia go wiernym na każdej Mszy św., odczytując dekret upoważniający wydany przez Arcybiskupa Łódzkiego i dołączając w modlitwie powszechnej okolicznościowe wezwanie.

Strój liturgiczny nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej

18. Mając na względzie normy zawarte we *Wprowadzeniu ogólnym do Mszału rzymskiego*, ustala się, że szatą liturgiczną nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej, gdy pełni swoją posługę podczas Mszy św., jest alba (nr 298).
19. Powyższą zasadę należy zastosować również w sytuacji, gdy nadzwyczajny szafarz Komunii świętej pełni swą posługę w szpitalu lub innym zakładzie zamkniętym, a także w wypadku, kiedy zanoszi on Komunię świętą do domu chorego. W drodze do szpitala, innego zakładu zamkniętego lub domu chorego powinien nosić odświętne ubranie.

Posługa nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej podczas Mszy św.

20. Nadzwyczajny szafarz Komunii świętej winien wypełniać swą posługę jedynie wówczas, gdy przystępuje do niej większa liczba wiernych i brakuje zwyczajnych szafarzy (kapłanów lub diakonów), albo gdy są oni zajęci innymi czynnościami duszpasterskimi lub nie pozwala im na to stan zdrowia lub podeszły wiek.

21. W myśl zasady podziału funkcji w zgromadzeniu liturgicznym nadzwyczajny szafarz Komunii świętej nie powinien pełnić innych funkcji podczas tej samej celebracji liturgicznej, np. lektora lub kantora itp. Funkcję inną może pełnić tylko wyjątkowo, gdy brak właściwych osób i ich czynności musiałyby pełnić kapłan.
22. Ubrany w szaty liturgiczne nadzwyczajny szafarz Komunii świętej zajmuje miejsce w prezbiterium lub tam, gdzie pozostałe osoby pełniące funkcje liturgiczne. W żadnym wypadku podczas Mszy św. nie powinien on przebywać w zakrystii.
23. *Liturgiczny obrzęd pomocy w rozdzielaniu Komunii świętej* winien być następujący:
  - Podczas śpiewu *Baranku Boży* nadzwyczajny szafarz Komunii świętej podchodzi do ołtarza i klęka na oba kolana z boku odprawiającego kapłana. Jeśli ze względów praktycznych byłoby to niewygodne lub niemożliwe, winien uklęknąć w innym odpowiednim miejscu. Po przyjęciu Ciała i Krwi Pańskiej, kapłan (lub główny celebrans, jeśli Msza św. jest koncelebrowana) podaje Komunię świętą nadzwyczajnemu szafarzowi. Można mu jej udzielić pod dwiema postaciami: przez zanurzenie lub przez bezpośrednie picie z kielicha. Następnie podaje mu naczynie z Komunią świętą i równocześnie przystępują do Jej rozdzielania. Jeśli Komunia święta rozdzielana jest z puszką znajdującej się w tabernakulum, na ołtarz przynosi ją kapłan podczas śpiewu *Baranku Boży*. Nadzwyczajny szafarz Komunii świętej czyni to tylko w wyjątkowych sytuacjach.
  - Po rozdzieleniu Komunii świętej kapłan i nadzwyczajny szafarz odbierają od ministrantów pateny i wracają do ołtarza. Kapłan znosi naczynie z Najświętszym Sakramentem do tabernakulum, po czym wraca do ołtarza i puryfikuje pateny oraz kielich. W tym czasie nadzwyczajny szafarz Komunii świętej wraca na swoje miejsce. Jeśli zachodzi potrzeba, puryfikuje palce w naczynku stojącym obok tabernakulum lub na kredensie. Jedynie w wyjątkowych wypadkach znosi puszkę z Najświętszym Sakramentem do tabernakulum i przed zamknięciem drzwiczek przykłęka na jedno kolano. Nadzwyczajny szafarz może pomóc kapłanowi również podczas rozdawania Komunii świętej pod dwiema postaciami, gdy jest ona udzielana w przypadkach przewidzianych przez prawo. Jeśli wierni spożywają Krew Pańską bezpośrednio z kielicha, wówczas nadzwyczajny

szafarz podaje kielich, mówiąc: „Krew Chrystusa”, przyjmujący odpowiada „Amen”. Podczas podawania kielicha przyjmujący, jeśli potrzeba, „swymi rękami przysuwa sobie kielich do ust” (por. *Wprowadzenie ogólne do Mszału rzymskiego*, nr 244). Po przyjęciu Krwi Pańskiej przez wiernego nadzwyczajny szafarz ociera puryfikaterzem zewnętrzną stronę kielicha. Jeśli Komunii świętej pod dwiema postaciami udziela się przez zanurzenie, wówczas kapłan trzyma kielich z Krwią Pańską, a nadzwyczajny szafarz Komunii świętej może trzymać naczynie z Ciałem Pańskim.

Zanoszenie Komunii świętej chorem lub osobom w podeszłym wieku

24. W celu podkreślenia związku Komunii świętej ze sprawowaniem Eucharystii przez wspólnotę parafialną, nadzwyczajny szafarz otrzymuje Najświętszy Sakrament od celebransa pod koniec najbardziej czasowo dogodnej Mszy św. Za jego pośrednictwem – przed końcowym błogosławieństwem – kapłan przekazuje chorem i osobom w podeszłym wieku specjalne pozdrowienie od wspólnoty.
25. W przeddzień nadzwyczajny szafarz powinien odwiedzić chorego (osobę w podeszłym wieku), aby ich duchowo przygotować do przyjęcia Komunii świętej. W czasie tej wizyty winien poprosić domowników lub opiekunów chorego (osoby w podeszłym wieku) o odpowiednie przygotowanie mieszkania (stół nakryty białym obrusem, świece, krzyż, woda święcona, szklanka czystej wody do puryfikacji lub podania choremu).
26. Zwykły i skrócony obrzęd Komunii chorych lub osób w podeszłym wieku udzielanej przez szafarza nadzwyczajnego znajduje się w księdze liturgicznej *Sakramenty chorych. Obrzędy i duszpasterstwo*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 1978.

Niniejsza znowelizowana Instrukcja w sprawie ustanawiania i formacji nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej wchodzi w życie z dniem jej podpisania, tj. 13 czerwca 2018 r., w liturgiczne wspomnienie św. Antoniego z Padwy.

Kanclerz Kurii
ks. prałat *Zbigniew Tracz*

✠ *Grzegorz Rys*
Arcybiskup Metropolita Łódzki